

Exactores: in terra Cracoviensi: Stanislaus Mlodzyeyewsky; in terra Sandomiriensi: Iohannes Slupieczsky; in terra Siradiensi et Vyelunensi: Nicolaus Gomolynsky; in terra Lanciciensi, in terra Cuyaviae: Gledzanowsky; in terra Chelmensi: Iohannes Gorzkowsky; in terra Leopoliensi: N. Maldrzyk; in terra Sanocensi: Iacobus Pyenyoszek de Wythouycze; in Belzensi: Enricus Camyenyeczsky capitaneus Belzensis; in Radomiensi: Derslaus de Smogorzew capitaneus Radomiensis; in Calissiensi: Ianussius Lathalsky; in Posnaniensi et Wschovenski: Stanislaus Imbyr de Obyeszerze; in Dobrzynensi: Nicolaus Ossowsky tribunus Dobrzynensis; in Ravensi, in Sochaczoviensi, in Gostinensi: Petrus iudex Ravensis; in Lublinensi: Andreas Moravyecz de Colczyn; in Lukoviensi: ...^a; Podoliae: Iohannes de Gyagyelnycza vexillifer; in terra Haliciensi: Stanislaus de Chodecz capitaneus Haliciensis; in Brestensi, in Naklensi: Vincentius de Byaleslywy.

III. UNIVERSALE AD CAPITANEOS

Generoso I. de D. capitaneo C. fideli nostro dilecto gratiam nostram regiam. Generose fidelis noster dilecte! Considerantes pericula a Turcis et Thartaris ac aliis hostibus regno et dominiis nostris imminencia, quibus in tempore providere volentes, ut tanto facilius defensionem dominiorum nostrorum insistere possimus, de unanimi consilio et voluntate omnium consiliariorum nostrorum et communitatum, datam vasorum alias *czopowe* in toto regno nostro instituendum decernimus instituimusque per praesentes, sub tali respectu et ordine [...] ^a

Item statuimus, quod capitanei locorum omnes civitates et oppida ad oboediendum palatinis et pretiis rerum, sub poena quatuordecim marcarum toties quoties excesserit, ipsi pallatino solvenda. Si quis vero auderet vendere vel propinare vinum, medonem et cerevisiam sine solutione exactionis praedictae, illud totum, quod ad venditionem et propinationem exposuerit, amittere debet, poenam ultra hoc loci capitaneo soluturus. Quocirca tibi praefato capitaneo I. mandamus omnino habere volentes, quatenus mox visis praesentibus in omnibus civitatibus et oppidis capitaneatus tui exactionem saepedictam proclamare et publicare atque de ea exactori nostro ad in litteris nostris deputato responderi facias a tempore supradicto; omnes negligentes inoboedientes et rebelles auctoritate nostra ad id compulsurus. Mandamus etiam tibi, quatenus hoc specialiter proclamare facias, ut nemo subditorum nostrorum taxam floreni ultra mediam sexagenam augere praesumat, sub poena centum florenorum auctoritate nostra exigas^b, quos in manus magnifici Petri de Curozwanky regni nostri thesaurarii mittat [*sic*], aliter nullatenus facere praesumando sub obtentu gratiae nostrae. Datum in conventionem generali Pyothrkoviensi, sabbato ante dominicam Reminiscere [2 III] anno domini 1493. Commissio propria domini regis.

IV. INSTITUTIO EXACTIONIS FERTONUM ANNI 1493

Ioannes Albertus, Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Lithvaniae, Russiae, Prussiaeque etc. dominus et haeres. Universis et singulis principibus tam spiritualibus quam saecularibus, reverendissimisque ac reverendis archiepiscopis, episcopis necnon magnificis, generosis, nobilibus ac famosis palatinis, castellanis, consiliariis, dignitariis, tenutariis, baronibus, capitaneis, succamerariis et quibusvis officialibus, terrigenis et eorum vicesgerentibus, haeredibus, advocatis civitatibus, consulibus et generaliter omnibus et singulis subditis nostris tam spiritualibus quam saecularibus cuiuscunque status, dignitatis, praecminentiae aut conditionis fuerint, bona quaecunque ^aspiritualia et ^asaecularia, [scilicet] civitates, oppida, villas, molendina, tabernas et

^a Pozostawiono wolne miejsce dla późniejszego uzupełnienia imienia.

^a Następuje skrót postanowień uniwersału; por. wyżej nr II.

^b Zapewne w MK brak tu jakiegoś fragmentu tekstu.

^{a-a} Dopisane w interlinii.

quaecunque alia bona quocunque nomine vocata habentibus, et signanter in terra Maioris Poloniae et palatinatu eiusdem consistentibus. Sincere fidelibusque nostris dilectis gratiamque nostram regiam cum favore. Universitatibus vestris et cuilibet vestrum volumus esse significandum, quomodo dum cum nostris consiliariis tam spiritualibus quam saecularibus in conventionem Piotrkoviensi generali novissime praeterita pro festo sanctae Priscae [18 I 1493] instituta fuisset congregati, considerantes bella et pericula regni nostri quae a variis hostibus signanter tamen a Turcis et Thartaris dominiis nostris inferuntur, volentesque providere ut defensionem communi tanto facilius consulere possimus ex unanimi consilio et voluntate omnium consiliariorum nostrorum tam spiritualium quam saecularium, necnon omnium communitatum quarum nuntii ex omnibus terris ad eandem conventionem generalem convenerant. Instituímus et laudavimus ut fertones per universa dominia nostra ex omnibus bonis tam nostris quam etiam omnium subditorum nostrorum spiritualium et saecularium exigantur et recipiantur, quorum exactio fertonum^b a festo sancti Michaelis proxime venturo [29 IX 1493] incipi debet. Ita scilicet et in hunc modum, quod quilibet kmetho unum colens laneum per unum fertonem, in medio vero sedens laneo, per sex grossos solvat. Item ortulani habentes agros alior praeter ortos qui etiam dominis suis census tribuunt, de agris solvant per sex grossos, vel saltem iuxta quantitatem agri quem colunt ultra ortum. Item tabernae quae non solvebant *czopowe* aut nihilominus braxant cerevisiam, sed solum braxatam per alios propinatores in villis consistentes, solvant per sex grossos, et si habent agros, extunc etiam solvant de agris iuxta quantitatem agrorum. Item molendinatores qui habent haereditaria molendina in civitatibus aut oppidis et signanter in quibus molant brasea, taxari debent in eorum valore et iuxta taxam^c solvant a qualibet marca per duos grossos. Qui vero tenet molendina in arenda pro certo tempore et sunt manuales molendinatores, illi a qualibet rotha^d solvere debent per unum fertonem. Item in villis manuales molendinatores a qualibet rotha per sex^e grossos solvere debent. Et si etiam habent haereditaria molendina, a qualibet rotha solvere debent per unum fertonem^f. Item de molendinis ventilibus haereditariis solvatur per unum fertonem^g a quolibet molendino, de molendinis autem ventilibus manualibus solvatur a quolibet molendino per sex^h grossos. Item Valachi a centenario ovium per unum fertonem solvant. Item terrigenae qui carent kmethonibus, solummodo colunt agros et praedia sua propriis aratris, si pro eodem anno pro quo fertones colligunturⁱ non fuerit expeditio bellica, extunc quilibet de suo laneo praediali per unum solvat fertonem. Si vero institueretur expeditio bellica, extunc^j nihil solvant, quia tenentur intercedere servitium bellicum. Item advocati et sculteti qui habent proprios kmethones, extunc praefati kmethones eorum solvant fertones^k sicut et terrigenae. Si vero careant kmethonibus sed tenentur ad expeditionem bellicam de eorum advocatis aut scultetiis, extunc idem erit de eis iudicium sicut et de terrigenis carentibus kmethonibus, ut supra scriptum est. Et per consequentes si non tenentur ad expeditionem bellicam, extunc solvant de quolibet laneo quae colunt propriis aratris per unum fertonem. Ideo tibi magnifico Nicolao de Cuthno palatino Lanciensi et capitaneo Maioris Poloniae generali, in absentia eius burgrabio Poznaniensi comittimus et mandamus, omnino habere volentes, quatinus omnibus rebelles et negligentes ad solutionem praefatorum fertonum iuxta consuetudinem antiquam coharceas et compellas, pro nostra gratia aliter non facturi. Datum Poznaniae feria sexta in vigilia sancti Mathei apostoli et evangelistae anno Domini 1493 [20 IX 1493]. Relatio venerabilis Gregoris de Ludbrancz, regni Poloniae vicecancellarii.

^b *Nad tym wyrazem dopisek w interlinii: octo grossos.*

^c *Pod wierszem dopisane: civilem.*

^d *Dalej wykreślone: per sex grossos.*

^e *Tu odsyłacz na margines, gdzie dopisano: octo.*

^f *Nadpisane: octo.*

^g *Dopisane: octo.*

^h *Tu odsyłacz na margines, gdzie napisano: octo.*

ⁱ *Na marginesie nieczytelny dopisek: Ex op... terrige...*

^j *Następują skreślone wyrazy: quilibet de suo laneo praediali.*

^k *Nadpisane: octo.*